

Секція: А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)	
УДК 378.016:796.011.3:37.091.12.011.3-051	
Дата першого надходження статті до видання	2026-07-30
Дата прийняття статті до друку після рецензування	2026-08-30
Дата публікації/оприлюднення	2026-08-30

ІГРОВО-ТАКТИЧНІ МОДЕЛІ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНА ОСНОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Карасєвич Сергій Анатолійович

кандидат педагогічних наук, доцент

доцент кафедри фізичного виховання та спорту, Комунальний заклад вищої освіти
«Кременчуцька гуманітарно-технологічна академія» Полтавської обласної ради,
Кременчук, Україна; докторант Ізмаїльського державного гуманітарного університету,
Ізмаїл, Україна

e-mail: sergei.karasevich77@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3592-6503>

Анотація. Метою дослідження є обґрунтування інтеграційної теоретико-методологічної моделі підготовки майбутніх учителів фізичної культури до навчання спортивних ігор, у якій компетентнісний, діяльнісний і системний підходи поєднано з сучасними ігрово-тактичними моделями. Методологічну основу становили структурований теоретичний аналіз, порівняльний контент-аналіз, категоріальне кодування та структурно-функціональне моделювання. Джерельний корпус охопив 18 позицій: 4 нормативно-програмні документи та 14 наукових публікацій; 38,9% джерел є іноземними, 94,4% опубліковано у 2022–2025 рр., 72,2% містять DOI. У результаті контент-аналізу джерела згруповано у три аналітичні блоки: нормативно-програмний (22,2%), професійно-педагогічний (44,4%) та ігрово-тактичний (33,3%). Визначено структуру професійної готовності майбутнього вчителя, що охоплює мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діялісно-практичний і рефлексивно-аналітичний компоненти. Розроблено структурно-функціональну матрицю, яка пов'язує кожний компонент із змістом підготовки, діагностованими проявами та відповідними навчальними інструментами. Обґрунтовано методичний цикл «ігрова проблема – тактичне рішення – технічна дія – командна взаємодія – педагогічна рефлексія», що забезпечує перехід від засвоєння техніки до професійного проєктування навчально-ігрової діяльності. Наукова новизна полягає в удосконаленні теоретичної моделі підготовки через виокремлення рефлексивно-аналітичного компонента та встановлення функціонального зв'язку між методологічними підходами й Game-Centered Approach, Tactical Games Model та Teaching Games for Understanding як дидактичними механізмами професійної підготовки. Набуло подальшого розвитку трактування готовності до навчання спортивних ігор як інтегрованої здатності не лише демонструвати техніко-тактичні дії, а й проєктувати, адаптувати, безпечно організовувати та рефлексивно оцінювати навчально-ігрову діяльність учнів. Практичне значення результатів полягає у можливості використання запропонованої матриці та методичного циклу під час оновлення освітніх компонентів зі спортивних ігор, мікрОВикладання, педагогічної практики та підготовки навчально-методичного забезпечення для майбутніх учителів фізичної культури.

Ключові слова: професійна готовність, методична компетентність, педагогічна майстерність, компетентнісний підхід, діяльнісний підхід, системний підхід, тактичне мислення, прийняття рішень, рефлексивна практика

GAME-CENTERED AND TACTICAL MODELS AS A METHODOLOGICAL BASIS FOR TRAINING
FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHERS

Serhii Anatoliiovych Karasievych

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor

Associate Professor, Department of Physical Education and Sport, Municipal Institution of Higher Education "Kremenchuk Humanitarian and Technological Academy" of the Poltava Regional Council, Kremenchuk, Ukraine; Doctoral Candidate, Izmail State University of Humanities, Izmail, Ukraine

e-mail: sergei.karasevich77@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-3592-6503>

Abstract. The purpose of the study is to substantiate an integrative theoretical and methodological model for preparing future physical education teachers to teach team and game-based activities by combining competence-based, activity-based, and systems approaches with contemporary game-centered and tactical pedagogies. The methodological framework included structured theoretical analysis, comparative content analysis, categorical coding, and structural-functional modelling. The source corpus comprised 18 items: four regulatory and curriculum documents and fourteen scholarly publications; 38.9% of the sources were international, 94.4% were published in 2022–2025, and 72.2% contained a DOI. The content analysis grouped the sources into three analytical blocks: regulatory-curricular (22.2%), professional-pedagogical (44.4%), and game-centered/tactical (33.3%). The study identified a four-component structure of professional readiness consisting of motivational-value, cognitive, activity-practical, and reflective-analytical components. A structural-functional matrix was developed to link each component with the content of teacher education, observable indicators, and relevant instructional instruments. The study also substantiated a methodological cycle consisting of “game problem – tactical decision – technical action – team interaction – pedagogical reflection”, which shifts learning from isolated technical reproduction toward professional design of meaningful learning situations. The scientific novelty lies in improving the theoretical model by introducing a distinct reflective-analytical component and by establishing a functional connection between the three methodological approaches and Game-Centered Approach, Tactical Games Model, and Teaching Games for Understanding as didactic mechanisms of teacher preparation. The concept of readiness to teach game-based activities has been further developed as an integrated capacity not only to demonstrate technical and tactical actions but also to design, adapt, safely organize, and critically evaluate pupils’ learning through play. The practical significance of the results is determined by the possibility of applying the proposed matrix and methodological cycle when revising university courses in sport games, organizing microteaching, supervising school practicum, and developing methodological materials for future physical education teachers. The findings are theoretical and require subsequent empirical testing in teacher education programmes.

Keywords: professional readiness, pedagogical mastery, competence-based approach, activity-based approach, systems approach, tactical awareness, decision-making, reflective practice, team interaction

Вступ

Актуальність проблеми. Оновлення змісту загальної середньої освіти й професійного стандарту вчителя змінює вимоги до підготовки фахівця фізичної культури: від нього очікується не лише коректна демонстрація рухових дій, а здатність проектувати безпечне, компетентнісно орієнтоване та мотиваційно насичене освітнє середовище, диференціювати завдання, організовувати взаємодію учнів і здійснювати педагогічне оцінювання [1–4]. У цій системі спортивні ігри мають особливе значення,

оскільки одночасно поєднують рухову, тактичну, комунікативну, емоційну та виховну складові.

Специфіка навчання спортивних ігор полягає у високій варіативності ситуацій, необхідності швидкого прийняття рішень, узгодженні індивідуальних дій із командною метою та постійному переході між сприйманням ситуації, вибором тактичного рішення й технічним виконанням. Тому методична готовність учителя не може зводитися до знання правил і техніки. Вона має включати здатність створювати навчальні ситуації, у яких технічна дія набуває тактичного сенсу, а учень отримує можливість аналізувати власний вибір, взаємодіяти з партнерами та переносити засвоєний спосіб дії у нові ігрові умови.

Актуальність такого переосмислення посилюється тим, що традиційна техніко-орієнтована логіка занять часто розділяє техніку, тактику й педагогічну рефлексію, тоді як сучасні game-centered підходи вибудовують навчання навколо самої ігрової проблеми. Отже, професійна підготовка майбутнього вчителя потребує методологічної моделі, яка пояснює не лише складники готовності, а й механізм їх формування через конкретні способи організації навчально-ігрової діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні українські дослідження розглядають професійну підготовку вчителя фізичної культури через кілька взаємопов'язаних площин. Т. Хома та Е. Сивохоп акцентують компетентнісну й особистісно орієнтовану логіку сучасного уроку [5], О. Мозолев і М. Хмара – формування педагогічної майстерності в процесі занять зі спортивних ігор [6], С. Колесник і Н. Белікова – потенціал активних методів навчання для формування готовності майбутнього вчителя до практичної діяльності [7]. М. Пальчук та співавтори розглядають професійну готовність як багатокомпонентне утворення, пов'язане з реалізацією компетентнісного підходу [8], а Л. Рибалко підкреслює потребу практичної спрямованості, професійної мобільності та оновлення технологій підготовки в умовах сучасних викликів [9].

Важливим для цієї статті є співвідношення нового результату з попереднім доробком автора. У праці 2025 року було представлено цілісну систему підготовки майбутніх учителів фізичної культури до спортивних ігор із мотиваційним, когнітивним та діяльнісним компонентами, змістовими блоками й педагогічними умовами [11]. Нинішнє дослідження не відтворює цю систему, а звужує предмет аналізу до методологічного механізму: як саме game-centered і тактичні моделі можуть бути інтегровані у професійну підготовку та яким чином вони забезпечують перехід від технічної навченості до педагогічного проектування, прийняття рішень і рефлексії.

Зарубіжний дискурс демонструє послідовний перехід від ізольованого відпрацювання техніки до моделей, у яких навчання починається з тактичної проблеми. Систематичні огляди R. Breed та співавторів [12], J. Wang та співавторів [13], U. Gustian і R. Pranata [14] засвідчують значущість game-centered та tactical approaches для тактичної обізнаності, прийняття рішень, активної участі й перенесення умінь у реальні ситуації. R. Silva та співавтори [15] деталізують механізми Teaching Games for Understanding, а D. Dimmick [16; 17] показує потенціал цієї моделі для мотивації, включення голосу учнів і адаптації навчання. М. Nordvik і S. Beni [18] у контексті педагогічної освіти наголошують на необхідності поєднання теоретичного знання, практики, наставництва та рефлексії. Сукупно ці праці створюють підстави для перенесення game-centered логіки з рівня шкільного уроку на рівень професійної підготовки вчителя.

Виділення невирішеної частини проблеми. Попри наявність праць про структуру професійної готовності та окремих досліджень ефективності game-centered підходів, недостатньо обґрунтованим залишається зв'язок між методологічними засадами підготовки майбутнього вчителя і конкретними ігрово-тактичними моделями, які можуть виступати дидактичним механізмом формування його готовності. Потребує

уточнення і рефлексивно-аналітичний компонент готовності, без якого майбутній педагог не може оцінювати доцільність власних методичних рішень і коригувати навчально-ігрові ситуації.

Мета статті. Метою статті є обґрунтувати інтеграційну теоретико-методологічну модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до навчання спортивних ігор через поєднання компетентнісного, діяльнісного й системного підходів із сучасними ігрово-тактичними моделями.

Наукова новизна. Удосконалено теоретичну модель професійної готовності майбутнього вчителя фізичної культури шляхом виокремлення рефлексивно-аналітичного компонента та встановлення функціонального зв'язку між компетентнісним, діяльнісним і системним підходами та Game-Centered Approach, Tactical Games Model і Teaching Games for Understanding. Набуло подальшого розвитку розуміння готовності до навчання спортивних ігор як інтегрованої здатності проектувати, адаптувати, безпечно організовувати й рефлексивно оцінювати навчально-ігрову діяльність.

Практичне значення. Результати можуть бути використані під час оновлення змісту освітніх компонентів зі спортивних ігор, розроблення завдань для мікрОВикладання й педагогічної практики, підготовки навчально-методичних матеріалів та критеріїв оцінювання методичної готовності здобувачів освіти.

Методологія

Методи дослідження. Застосовано структурований теоретичний аналіз для виокремлення базових положень професійної підготовки; порівняльний контент-аналіз для зіставлення нормативно-програмних, професійно-педагогічних та ігрово-тактичних джерел; категоріальне кодування для фіксації смислових одиниць за категоріями «мета підготовки», «методологічний підхід», «структура готовності», «зміст», «форми і методи», «безпека», «рефлексія» та «очікуваний результат»; структурно-функціональне моделювання для побудови взаємозв'язків між компонентами готовності, змістом і педагогічними інструментами. Частотні показники використано лише для опису структури джерельного корпусу, а не для статистичного доведення ефективності педагогічних впливів.

Джерела даних. Аналітичний корпус сформовано цілеспрямовано відповідно до предмета статті та охоплює 18 джерел [1–18]: 4 нормативно-програмні документи, що визначають вимоги до шкільної фізичної культури й професійної діяльності вчителя, та 14 наукових публікацій з проблем професійної підготовки, активних методів, game-centered і тактичних моделей. Сім джерел (38,9%) є іноземними; 17 джерел (94,4%) опубліковано у 2022–2025 рр.; 13 позицій (72,2%) містять DOI. До корпусу свідомо включено попередню публікацію автора [11] для прозорого розмежування вже оприлюдненого системного підходу та нового методологічного результату цієї статті.

Інструменти аналізу. Для фіксації результатів кодування використано табличну аналітичну матрицю Microsoft Excel 365. Одиницею аналізу було завершення положення джерела, яке описувало мету підготовки, компонент готовності, метод навчання, тактичну або рефлексивну дію. Після первинного кодування близькі за змістом коди об'єднувалися у вищі категорії, а суперечливі формулювання повторно звірялися з контекстом джерела. Візуальне представлення інтеграційної моделі виконано засобами структурно-логічного моделювання.

Обмеження дослідження. Дослідження має теоретико-аналітичний дизайн і не містить педагогічного експерименту, тому встановлені зв'язки між компонентами моделі не інтерпретуються як емпірично доведені причинні ефекти. Джерельний корпус є цілеспрямованим, а не вичерпним систематичним оглядом; результати потребують подальшої апробації на вибірках здобувачів спеціальності «Середня освіта (Фізична культура)» та перевірки на різних освітніх компонентах і видах спортивних ігор.

Результати

Контент-аналіз 18 джерел дав змогу структурувати інформаційне поле дослідження за домінантним змістовим фокусом. До нормативно-програмного блоку віднесено 4 джерела (22,2%), до професійно-педагогічного – 8 (44,4%), до ігрово-тактичного – 6 (33,3%). Такий розподіл дає змогу одночасно врахувати нормативну рамку професійної діяльності, закономірності педагогічної підготовки та сучасні технології навчання спортивних ігор (табл. 1).

Таблиця 1

Структура аналітичного корпусу дослідження

Аналітичний блок	Джерела	n	Частка	Функція у моделі
Нормативно-програмний	[1–4]	4	22,2%	Визначає вимоги до результатів освіти, професійних функцій учителя та безпеки.
Професійно-педагогічний	[5–11; 18]	8	44,4%	Окреслює структуру готовності, практико-орієнтовані методи, рефлексію та професійне становлення.
Ігрово-тактичний	[12–17]	6	33,3%	Розкриває game-centered механізми, тактичне мислення, прийняття рішень і командну взаємодію.

Примітка: групування здійснено за домінантним змістовим фокусом джерела; окремі праці містять перехресні положення, однак у частотному підрахунку кожне джерело враховано один раз.

На підставі категоріального кодування професійну готовність майбутнього вчителя фізичної культури до навчання спортивних ігор визначено як інтегровану здатність мотивовано й відповідально проектувати, організовувати, адаптувати та оцінювати навчально-ігрову діяльність учнів, поєднуючи знання правил, техніки й тактики з педагогічними способами постановки ігрової проблеми, підтримкою командної взаємодії, забезпеченням безпеки та рефлексивним коригуванням власних рішень.

Структура цієї готовності представлена чотирма взаємопов'язаними компонентами. Мотиваційно-ціннісний компонент відображає усвідомлення освітнього, оздоровчого й соціального потенціалу спортивних ігор та орієнтацію на безпечну й інклюзивну участь учнів. Когнітивний компонент охоплює знання правил, техніко-тактичних закономірностей, методики навчання, вікових особливостей і принципів дозування навантаження. Діяльнісно-практичний компонент характеризує здатність планувати урок, формулювати тактичні проблеми, добирати і модифікувати вправи, організовувати малі ігри, управляти взаємодією та надавати зворотний зв'язок. Рефлексивно-аналітичний компонент виявляється в умінні оцінювати ефективність методичного рішення, аналізувати реакції учнів, виявляти типові помилки й коригувати подальшу навчальну ситуацію.

Таблиця 2

Структурно-функціональна матриця професійної готовності

Компонент	Зміст підготовки	Спостережуваний прояв	Провідні навчальні інструменти
Мотиваційно-ціннісний	Освітній і виховний потенціал гри; етика взаємодії; безпека; інклюзивність.	Аргументує педагогічну цінність гри; підтримує чесну взаємодію; враховує участь різних учнів.	Проблемні ситуації, етичні кейси, аналіз педагогічних сценаріїв, рефлексивні

Компонент	Зміст підготовки	Спостережуваний прояв	Провідні навчальні інструменти
			запитання.
Когнітивний	Правила, техніка, тактика, методика навчання, вікові особливості, дозування навантаження.	Пояснює логіку ігрової ситуації; визначає типову помилку; обирає послідовність навчання.	Тактичні задачі, відеоаналіз, концепт-карти, порівняння моделей гри.
Діяльнісно-практичний	Проектування уроку, організація малих ігор, адаптація завдань, керування командною взаємодією.	Створює навчальну гру; змінює правила під педагогічну мету; дозує складність і навантаження.	МікрОВикладання, modified games, small-sided games, взаємооцінювання, педагогічна практика.
Рефлексивно-аналітичний	Аналіз результату, аргументація методичного вибору, корекція й перенесення досвіду.	Пояснює причини успіху/помилки; співвідносить рішення з метою; формулює корекцію наступного етапу.	Відеорефлексія, післяігрове обговорення, рефлексивний щоденник, самооцінювання за критеріями.

Функціональний зв'язок методологічних підходів із конкретними педагогічними механізмами встановлено таким чином. Компетентнісний підхід задає очікуваний результат – здатність діяти у реальній педагогічній ситуації; діяльнісний підхід визначає спосіб формування цієї здатності через виконання професійно наближених дій; системний підхід забезпечує узгодженість мети, змісту, форм, методів, критеріїв і рефлексії. Game-Centered Approach, Tactical Games Model та Teaching Games for Understanding операціоналізують ці положення через постановку ігрової проблеми, вибір тактичного рішення, застосування технічної дії в контексті гри та подальшу рефлексію.

На цій підставі сформульовано методичний цикл професійної підготовки: «ігрова проблема – тактичне рішення – технічна дія – командна взаємодія – педагогічна рефлексія». На відміну від лінійної схеми «пояснення техніки – повторення – контроль», запропонований цикл змушує здобувача одночасно бачити зміст гри й педагогічну логіку її навчання. Наприклад, у баскетболі вихідним завданням може бути створення чисельної переваги 2×1; здобувач має визначити тактичну проблему, дібрати умову гри, пояснити критерій успіху, спостерігати за рішеннями учнів, а після виконання – сформулювати запитання, що підводить їх до усвідомлення ефективного способу дії. Аналогічно у волейболі техніка передачі включається в контекст завдання з підтримання трьох послідовних командних дій, а не відпрацьовується ізольовано.

Узагальнена теоретико-методологічна модель показує, що формування професійної готовності відбувається через взаємодію трьох методологічних підходів, системи принципів, чотирьох компонентів готовності, змісту та практико-орієнтованих форм навчання (рис. 1).

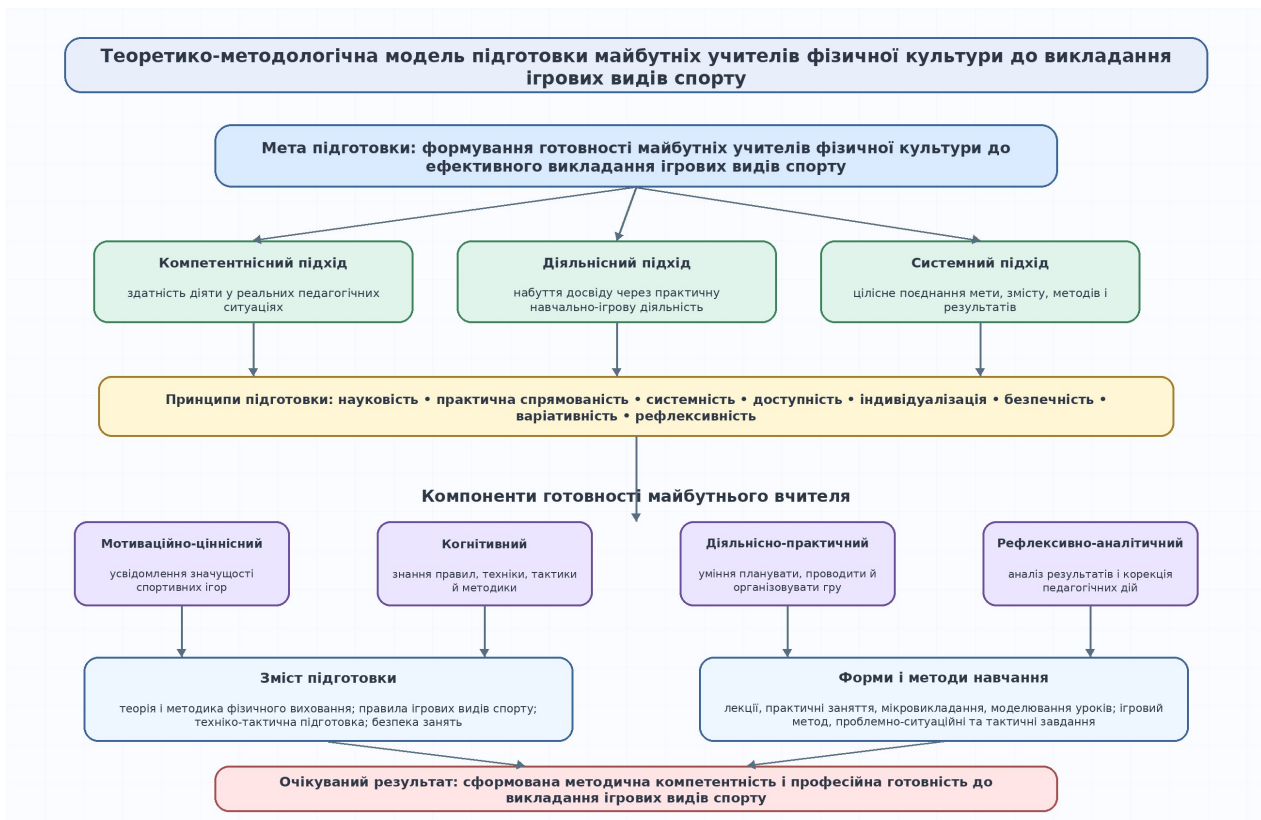

Рис. 1. Теоретико-методологічна модель підготовки майбутніх учителів фізичної культури до викладання ігрових видів спорту

Отриманий результат конкретизує зміст занять у закладі вищої освіти. Здобувач має виконувати не лише рухове завдання, а послідовно діяти у двох ролях – учасника гри та майбутнього педагога. У першій ролі він розв'язує тактичну проблему й набуває ігрового досвіду; у другій – пояснює педагогічну мету завдання, прогнозує типові помилки, добирає спосіб адаптації для різного рівня підготовленості, контролює безпеку та оцінює, чи забезпечило завдання потрібний навчальний результат. Саме ця подвійна позиція є центральним механізмом перенесення game-centered підходів у професійну підготовку.

Обговорення

Інтерпретація результатів. Виокремлення чотирьох компонентів готовності пояснюється тим, що професійне навчання спортивних ігор містить два рівні діяльності: ігровий та педагогічний. Когнітивне знання правил і техніки не гарантує здатності організувати навчання, а практична вправність без рефлексії не забезпечує перенесення досвіду в нові ситуації. Тому рефлексивно-аналітичний компонент не є додатковим елементом, а виконує інтегративну функцію: через нього майбутній учитель співвідносить педагогічну мету, поведінку учнів, власне методичне рішення та отриманий результат.

Методичний цикл також пояснює, чому game-centered підходи доцільно використовувати саме у професійній підготовці. Ігрова проблема створює ситуацію невизначеності; тактичне рішення активізує аналіз; технічна дія забезпечує моторну реалізацію; командна взаємодія додає комунікативний і соціальний вимір; педагогічна рефлексія переводить досвід із рівня «я вмію грати» на рівень «я розумію, як навчати». Отже, цикл виконує роль мосту між особистою руховою компетентністю здобувача та його методичною компетентністю.

Порівняння з іншими дослідженнями. Отримані положення узгоджуються з висновками О. Мозолева і М. Хмари про значення спортивних ігор для формування педагогічної майстерності [6] та з результатами С. Колесник і Н. Белікової щодо

ефективності активних методів у професійній підготовці [7]. Водночас запропонована модель конкретизує ці підходи: активність здобувача розглядається не загалом, а як послідовність професійно значущих ігрових, тактичних, комунікативних і рефлексивних дій.

Порівняно з попередньою системною моделлю автора [11], де структура готовності була представлена мотиваційним, когнітивним та діяльнісним компонентами, у цій статті окремо виділено рефлексивно-аналітичний компонент і визначено його функцію як механізму педагогічної корекції. Крім того, предметом нового результату є не перелік форм і методів підготовки, а зв'язок методологічних підходів з Game-Centered Approach, Tactical Games Model та Teaching Games for Understanding. Це розмежовує нинішній результат із раніше опублікованим і водночас забезпечує наступність авторської концепції.

Результати також співвідносяться з міжнародними оглядами. R. Breed та співавтори [12] і J. Wang та співавтори [13] підкреслюють роль тактичної проблеми та прийняття рішень; U. Gustian і R. Pranata [14] – мотиваційний і творчий потенціал game-centered навчання; R. Silva та співавтори [15] – значення запитань, осмислення гри та поступового переходу до технічного вдосконалення; D. Dimmick [16; 17] – можливість посилення включеності й голосу учня. Запропонована модель переносить ці результати на метарівень teacher education: майбутній учитель має не просто бути учасником game-centered уроку, а навчитися конструювати та оцінювати такий урок.

Положення М. Hordvik і S. Benі [18] щодо signature pedagogies у підготовці вчителів фізичного виховання підтримують необхідність поєднання практики й рефлексії. У запропонованій моделі це положення конкретизовано через подвійне виконання ролі «учасник – педагог» та через обов'язковий рефлексивний етап після навчально-ігрового завдання.

Наукова новизна (розгорнуто). Удосконалено структуру професійної готовності майбутнього вчителя фізичної культури до навчання спортивних ігор: поряд із мотиваційно-ціннісним, когнітивним і діялісно-практичним компонентами виокремлено рефлексивно-аналітичний компонент із визначеними функціями – аналіз методичного рішення, співвіднесення його з педагогічною метою, виявлення причин утруднень і корекція наступної навчальної ситуації. Це уточнення дозволяє відрізнити здатність виконувати педагогічну дію від здатності професійно осмислювати її результат.

Набуло подальшого розвитку положення про інтеграцію компетентнісного, діялісного й системного підходів: показано, що вони можуть бути операціоналізовані через game-centered і тактичні моделі. Компетентнісний підхід визначає результат у вигляді готовності діяти; діялісний – спосіб формування через професійно наближені дії; системний – узгодженість усіх елементів підготовки. Game-Centered Approach, Tactical Games Model та Teaching Games for Understanding виконують функцію практичного механізму, який з'єднує ці рівні у конкретному навчальному завданні.

Запропоновано методичний цикл «ігрова проблема – тактичне рішення – технічна дія – командна взаємодія – педагогічна рефлексія» та структурно-функціональну матрицю професійної готовності. Їх новизна полягає в тому, що одиницею професійної підготовки стає не окрема фізична вправа, а педагогічно спроектована навчально-ігрова ситуація, яка завершується аналізом і корекцією.

Практичне значення (розгорнуто). Запропоновану модель доцільно використовувати під час проектування освітніх компонентів «Спортивні ігри та методика їх викладання», «Теорія і методика фізичного виховання», методичних практикумів і педагогічної практики. На рівні окремого заняття викладач може будувати завдання за п'ятиетапним циклом, а оцінювання здобувача здійснювати не лише за якістю технічного виконання, а за здатністю сформулювати ігрову проблему,

дібрати умови, забезпечити взаємодію, адаптувати складність і аргументувати корекцію.

Структурно-функціональна матриця може бути основою для розроблення чек-листів мікрОВикладання, карт педагогічного спостереження, завдань відеоаналізу та рефлексивних щоденників. Наприклад, під час мікрОВикладання здобувачеві можна запропонувати оцінити не «чи правильно учні виконали передачу», а «яке тактичне рішення стало доступним завдяки зміні правила гри», «які учні були виключені з взаємодії», «яку зміну завдання потрібно здійснити наступною» та «чи відповідав рівень навантаження підготовленості групи». Така система переводить оцінювання з контролю моторного результату на оцінювання професійного педагогічного мислення.

Для закладів вищої освіти практичний ефект моделі полягає у можливості узгодити зміст лекцій, практичних занять і педагогічної практики навколо однакових професійних дій. Теоретичні поняття про тактику, методику й безпеку можуть відразу відпрацьовуватися у modified games, потім переноситися у мікрОВикладання, а далі – у реальні шкільні уроки. Це зменшує розрив між знанням і практикою та створює послідовну траєкторію формування методичної компетентності.

Висновки

1. Контент-аналіз 18 нормативних і наукових джерел виявив три взаємодоповнювальні блоки знань: нормативно-програмний (22,2%), професійно-педагогічний (44,4%) та ігрово-тактичний (33,3%). Їх інтеграція є достатньою теоретичною основою для побудови моделі, що одночасно враховує вимоги шкільної освіти, закономірності професійної підготовки та сучасні підходи до навчання спортивних ігор.

2. Професійну готовність майбутнього вчителя до навчання спортивних ігор доцільно структурувати за чотирма компонентами: мотиваційно-ціннісним, когнітивним, діяльнісно-практичним і рефлексивно-аналітичним. Окреме виокремлення рефлексивно-аналітичного компонента забезпечує теоретичне пояснення здатності майбутнього педагога не лише виконувати методичну дію, а оцінювати її результат і коригувати наступну навчальну ситуацію.

3. Компетентнісний, діяльнісний і системний підходи набувають практичного змісту через Game-Centered Approach, Tactical Games Model та Teaching Games for Understanding. Їх інтеграцію відображає методичний цикл «ігрова проблема – тактичне рішення – технічна дія – командна взаємодія – педагогічна рефлексія», який переводить підготовку від ізольованого відпрацювання техніки до проєктування професійно значущої навчально-ігрової ситуації.

4. Розроблена структурно-функціональна матриця конкретизує зв'язок між компонентами готовності, змістом підготовки, спостережуваними проявами та навчальними інструментами. Вона може використовуватися для побудови мікрОВикладання, практичних занять, педагогічної практики, відеорефлексії та критеріїв оцінювання методичної компетентності майбутніх учителів фізичної культури.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою запропонованої моделі на вибірках здобувачів спеціальності «Середня освіта (Фізична культура)», розробленням валідного діагностичного інструментарію для чотирьох компонентів готовності та порівнянням ефективності різних game-centered моделей у навчанні баскетболу, волейболу, футболу, гандболу й інших спортивних ігор.

Список використаних джерел

1. Міністерство освіти і науки України. Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» : наказ від 29.08.2024 № 1225. Київ, 2024. URL: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
2. Міністерство освіти і науки України. Затверджені стандарти вищої освіти. Київ, 2024. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti>
3. Баженов Є. В., Бідний М. В., Ребрина А. А., Данільченко В. О., Коломоєць Г. А., Дутчак М. В. Модельна навчальна програма «Фізична культура. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти. Київ : МОН України, 2024. URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/fizkult-5-9-kl-bazhenkov-ta-in-22-08-2024.pdf>
4. Методичні рекомендації щодо викладання фізичної культури у 2022/2023 навчальному році : додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 19.08.2022 № 1/9530-22. Київ : МОН України, 2022.
5. Хома Т. В., Сивохоп Е. Е. Сучасний урок фізичної культури в умовах концепції Нової української школи. *Педагогічна інноватика: сучасність та перспективи*. 2024. № 5. С. 67–71. DOI: <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-5-12>
6. Mozolev O., Khmara M. Formation of Pedagogical Skills of Future Teachers of Physical Culture in Classes on Sports Games. *Pedagogical Discourse*. 2024. No. 36. P. 7–14. DOI: <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2024.36.01>
7. Колесник С. В., Белікова Н. О. Формування готовності майбутніх учителів фізичної культури до анімаційно-гурткової роботи методами активного навчання. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2022. № 1(57). С. 17–23. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-01-17-23>
8. Пальчук М., Трачук С., Дедух М., Голобородько М. Характеристика готовності майбутніх учителів фізичної культури до реалізації компетентнісного підходу в умовах Нової української школи. *Sport Science Spectrum*. 2025. № 2. С. 25–31. DOI: <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-2-4>
9. Рибалко Л. М. Напрями модернізації професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури та спорту в умовах воєнного стану. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 15*. 2024. Вип. 3К(176). С. 404–409. DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).89](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).89)
10. Сучасні практики та інновації у фізичній культурі та спорті : матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 3 березня – 13 квітня 2025 року. Львів ; Торунь : Liha-Pres, 2025. 196 с.
11. Карасевич С. А. Система підготовки майбутніх учителів фізичної культури до ігрових видів спорту в професійній діяльності. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 7(15). С. 182–193. DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-7\(15\)-182-193](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-7(15)-182-193)
12. Breed R., Lindsay R., Kittel A., Spittle M. Content and Quality of Comparative Tactical Game-Centered Approaches in Physical Education: A Systematic Review. *Review of Educational Research*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.3102/00346543241227236>
13. Wang J., Soon C. C., Samsudin S., Wang C., Gao Z., Xie Q. Tactical Games Model in Physical Education: A Systematic Review. *PLOS ONE*. 2024. Vol. 19, No. 11. Article e0311321. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0311321>
14. Gustian U., Pranata R. Game-Centered Approaches in Primary Physical Education: A Systematic Review of Implementation and Learning Outcomes. *Physical Education Theory and Methodology*. 2025. Vol. 25, No. 5. P. 1279–1289. DOI: <https://doi.org/10.17309/tmfv.2025.5.27>

15. Silva R., Farias C., Ramos A., Mesquita I. Implementation of Game-Centered Approaches in Physical Education: A Review. *Journal of Physical Education and Sport*. 2021. Vol. 21, Suppl. 6. P. 3296–3312. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.s6443>
16. Dimmick D. Evaluation of Teaching Games to Understand How to Improve the Motivation Levels of Children with Special Needs. *Journal of Physical Education and Sport*. 2022. Vol. 22, No. 4. P. 879–883. DOI: <https://doi.org/10.7752/jpes.2022.04111>
17. Dimmick D. The Impact of Giving Children with Special Needs a Voice Using the Teaching Games for Understanding Model in Physical Education. *European Journal of Physical Education and Sport Science*. 2022. Vol. 8, No. 4. DOI: <https://doi.org/10.46827/ejpe.v8i4.4293>
18. Hordvik M., Beni S. Signature Pedagogies of Teacher Education in Physical Education: A Scoping Review. *Physical Education and Sport Pedagogy*. 2024. P. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.1080/17408989.2024.2352829>

References

1. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2024). *Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity»: Nakaz vid 29.08.2024 № 1225 [On approval of the professional standard “Teacher of a general secondary education institution”: Order No. 1225 of August 29, 2024]*. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity> [in Ukrainian].
2. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2024). *Zatverdzeni standarty vyshchoi osvity [Approved standards of higher education]*. <https://mon.gov.ua/osvita-2/vishcha-osvita-ta-osvita-doroslikh/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukraini/zatverdzeni-standarti-vishchoi-osviti> [in Ukrainian].
3. Bazhenkov, Ye. V., Bidnyi, M. V., Rebryna, A. A., Danilchenko, V. O., Kolomoiets, H. A., & Dutchak, M. V. (2024). *Modelna navchalna prohrama «Fizychna kultura. 5–9 klasy» dlia zakladiv zahalnoi serednoi osvity [Model curriculum “Physical Education. Grades 5–9” for general secondary education institutions]*. Ministry of Education and Science of Ukraine. <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/fizkult-5-9-kl-bazhenkov-ta-in-22-08-2024.pdf> [in Ukrainian].
4. Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022). *Metodychni rekomendatsii shchodo vykladannia fizychnoi kultury u 2022/2023 navchalnomu rotsi: dodatok do lysta vid 19.08.2022 № 1/9530-22 [Methodological recommendations for teaching physical education in the 2022/2023 academic year]* [in Ukrainian].
5. Khoma, T. V., & Syvokhop, E. E. (2024). Suchasnyi urok fizychnoi kultury v umovakh kontseptsii Novoi ukrainskoi shkoly [Modern physical education lesson in the context of the New Ukrainian School concept]. *Pedahohichna innovatyka: suchasnist ta perspektyvy*, (5), 67–71. <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2024-5-12> [in Ukrainian].
6. Mozolev, O., & Khmara, M. (2024). Formation of pedagogical skills of future teachers of physical culture in classes on sports games. *Pedagogical Discourse*, (36), 7–14. <https://doi.org/10.31475/ped.dys.2024.36.01>
7. Kolesnyk, S. V., & Bielikova, N. O. (2022). Formuvannia hotovnosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do animatsiino-hurtkovoi roboty metodamy aktyvnoho navchannia [Formation of readiness of future physical education teachers for animation and group work using active learning methods]. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, (1(57)), 17–23. <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-01-17-23> [in Ukrainian].
8. Palchuk, M., Trachuk, S., Diedukh, M., & Holoborodko, M. (2025). Kharakterystyka hotovnosti maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do realizatsii kompetentnisnoho pidkholu v umovakh Novoi ukrainskoi shkoly [Characteristics of future physical education teachers' readiness to implement the competence-based approach in the New Ukrainian School]. *Sport Science Spectrum*, (2), 25–31. <https://doi.org/10.32782/spectrum/2025-2-4> [in Ukrainian].

9. Rybalko, L. M. (2024). Napriamy modernizatsii profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv z fizychnoi kultury ta sportu v umovakh voiennoho stanu [Directions for modernization of professional training of future specialists in physical culture and sports under martial law]. *Naukovyi chasopys Ukrainskoho derzhavnoho universytetu imeni Mykhaila Drahomanova. Serii 15*, 3K(176), 404–409. [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K\(176\).89](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2024.3K(176).89) [in Ukrainian].
10. Suchasni praktyky ta innovatsii u fizychnii kulturi ta sporti: materialy vseukrainskoho naukovo-pedahohichnoho pidvyshchennia kvalifikatsii, 3 bereznia – 13 kvitnia 2025 roku [Modern practices and innovations in physical culture and sports: Proceedings of the All-Ukrainian scientific and pedagogical advanced training, March 3 – April 13, 2025]. (2025). Liha-Pres [in Ukrainian].
11. Karasievych, S. A. (2025). Systema pidhotovky maibutnikh uchyteliv fizychnoi kultury do ihrovykh vydiv sportu v profesiinii diialnosti [System of training future physical education teachers for game sports in professional activity]. *Suspilstvo ta natsionalni interesy*, 7(15), 182–193. [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-7\(15\)-182-193](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2025-7(15)-182-193) [in Ukrainian].
12. Breed, R., Lindsay, R., Kittel, A., & Spittle, M. (2025). Content and quality of comparative tactical game-centered approaches in physical education: A systematic review. *Review of Educational Research*. <https://doi.org/10.3102/00346543241227236>
13. Wang, J., Soon, C. C., Samsudin, S., Wang, C., Gao, Z., & Xie, Q. (2024). Tactical Games Model in physical education: A systematic review. *PLOS ONE*, 19(11), e0311321. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0311321>
14. Gustian, U., & Pranata, R. (2025). Game-centered approaches in primary physical education: A systematic review of implementation and learning outcomes. *Physical Education Theory and Methodology*, 25(5), 1279–1289. <https://doi.org/10.17309/tmfv.2025.5.27>
15. Silva, R., Farias, C., Ramos, A., & Mesquita, I. (2021). Implementation of game-centered approaches in physical education: A review. *Journal of Physical Education and Sport*, 21(Suppl. 6), 3296–3312. <https://doi.org/10.7752/jpes.2021.s6443>
16. Dimmick, D. (2022). Evaluation of teaching games to understand how to improve the motivation levels of children with special needs. *Journal of Physical Education and Sport*, 22(4), 879–883. <https://doi.org/10.7752/jpes.2022.04111>
17. Dimmick, D. (2022). The impact of giving children with special needs a voice using the Teaching Games for Understanding model in physical education. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 8(4). <https://doi.org/10.46827/ejpe.v8i4.4293>
18. Hordvik, M., & Beni, S. (2024). Signature pedagogies of teacher education in physical education: A scoping review. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 1–17. <https://doi.org/10.1080/17408989.2024.2352829>